

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Sáu, ngày 13/02/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

BÀI 340

NGAY NƠI TƯỚNG MÀ LÌA TƯỚNG

Mỗi chúng ta khi khởi tâm động niệm hay hành động tạo tác đều rơi vào tình trạng ngay nơi tướng mà dính mắc vào tướng. Chính vì sự dính mắc đó nên chúng ta mới nảy sinh phiền não và gặp phải những chướng ngại. Ngược lại, nếu chúng ta có thể lìa xa tướng, không chấp trước vào nó thì phiền não và chướng ngại làm sao có thể phát sinh? Ví dụ như khi chúng ta đang di chuyển trên đường mà gặp cảnh tắc đường, nếu chúng ta không thấy phiền hà thì sẽ thấy đó là việc bình thường. Ngược lại, nếu tâm chúng ta dính mắc thì ngay cả trời nắng quá hay mưa quá cũng làm cho chúng ta phiền não. Nếu chúng ta không để sự việc dính vào tâm mình thì đúng như lời Hòa Thượng thường dạy là “**Nhược vô kỳ sự**” - nghĩa là chẳng có việc gì xảy ra cả. Khi tâm chúng ta giữ được trạng thái bình thường, dù ở trong cảnh xấu hay cảnh tốt cũng không dao động, đó chính là ngay nơi tướng mà lìa tướng.

Thế nhưng, người thế gian chúng ta thường bị cái “*ta*” và “*cái của ta*” chi phối quá nặng dẫn đến việc theo đuổi ảo danh ảo vọng. Chỉ cần làm được một việc nhỏ, tâm chúng ta tự nhiên trở nên đầy khởi vọng tâm. Vì vậy, người xưa dạy rằng “*Bình thường tâm thị đạo*” (Tâm bình thường chính là Đạo). Tuy nhiên, hằng ngày chúng ta lại rơi vào cảnh mà người xưa gọi là “*Xúc cảnh sanh tình*”. Nghĩa là chỉ cần tiếp xúc với hoàn cảnh, tình chấp liền khởi lên; tâm chúng ta liền nảy sinh phân biệt, chấp trước vào chuyện phải quấy, tốt xấu, lời lỗ, hơn thua. Cho nên, dù chúng ta tu hành theo pháp môn nào, tôn chỉ cốt lõi vẫn là dạy chúng ta cách lìa tướng. Khi đã lìa được tướng, chúng ta sẽ không còn vọng tưởng, không còn phân biệt hay chấp trước. Nếu không lìa được tướng, chúng ta sẽ mãi triền miên trong vọng tưởng, phân biệt, chấp trước. Điều này là nguyên nhân dẫn đến những sai lầm nghiêm trọng nhất của chúng ta, thậm chí khiến chúng ta hoài nghi lời dạy của Phật, của Thánh Hiền.

Ngày trước, nếu chúng ta đi cầu học với một vị Thầy, vị Thầy đó sẽ hỏi: *“Bình thường anh ngưỡng mộ ai, anh thích học tập với ai?”*. Nếu chúng ta thừa rằng mình ngưỡng mộ và thích học với một vị thầy nhất định thì vị thầy hiện tại sẽ khuyên chúng ta nên tìm đến vị đó để học thì mới có thể thành tựu. Bởi lẽ, nếu chúng ta ở lại nhưng tâm vẫn hướng về nơi khác, chúng ta sẽ rơi vào sự phân biệt, chấp trước và chắc chắn không có kết quả tốt. Đó cũng là lý do vì sao trong học Phật, chúng ta nên chuyên nhất thờ một vị Phật và học với một vị Thầy. Nếu chúng ta thờ quá nhiều, tâm phân biệt, chấp trước sẽ khởi lên.

Trước đây, khi tôi đi giảng tại Hải Dương, có người nói với đại chúng rằng: *“Niệm Phật A Di Đà và thờ Phật A Di Đà là đúng rồi; nhưng vì Đức Thích Ca Mâu Ni Phật là giáo chủ cõi Ta Bà, nếu không thờ Ngài là lỗi đạo”*. Thế là họ thỉnh thêm tượng Phật Thích Ca về thờ. Tuy nhiên, vì tượng Phật Thích Ca ở tư thế ngồi nên thấp hơn tượng Phật A Di Đà ở tư thế đứng. Khi hành lễ, họ muốn hướng về Phật A Di Đà để cầu vãng sanh thì lại phải nhìn qua sau gáy của tượng Phật Thích Ca. Tôi thấy sao mà khổ sở vậy! Vậy mà rất nhiều người vẫn làm theo để rồi tự chuốc lấy phiền não. Việc thờ hai vị Phật rồi lúc lạy vị này, lúc lạy vị kia khiến tâm họ không yên. Chuyện như vậy tưởng chừng không có, nhưng thực tế lại diễn ra phổ biến ở một số vùng, khiến người tu hành tự làm khổ mình vì cái lỗi ngay nơi tượng mà dính tượng.

Vì vậy, người học Phật chúng ta chỉ nên thờ một tôn tượng Phật duy nhất để chuyên nhất tâm chí. Có người hỏi tôi: *“Thưa Thầy, con nên thờ vị Phật nào?”*. Tôi hỏi lại rằng hằng ngày họ thích vị nào, họ đáp là thường niệm Quan Thế Âm Bồ Tát. Tôi liền khuyên họ nên thỉnh tượng Quan Thế Âm về thờ. Nếu tôi khuyên họ thờ Phật A Di Đà theo ý muốn của tôi trong khi họ chưa phát tâm cầu vãng sanh, mà chỉ mong cầu tai qua nạn khỏi, bình an mạnh khỏe; thì khi nhìn thấy Đức Phật A Di Đà - vị Phật tiếp dẫn vãng sanh - họ lại nảy sinh tâm sợ hãi vì sợ Ngài tiếp dẫn đi sớm. Như vậy có phải là tự tạo phiền não cho mình và cho người khác chăng?

Hòa Thượng dạy một điều mà chúng ta cần đặc biệt chú ý: ***“Phật Bồ Tát không có tượng, các Ngài sẽ tùy theo tâm của chúng ta mà hiện tướng. Hằng ngày chúng ta lễ lạy tôn tượng nào, thì khi lâm chung, Đức Phật sẽ hiện ra thân tướng y hệt như vậy”***. Thế nhưng, nhiều người không hiểu đạo lý này, cứ

chấp trước vào hình thức. Đang thờ vị này, thấy tượng khác đẹp hơn, họ lại muốn thay đổi. Bản thân tôi thờ bộ tượng Tây Phương Tam Thánh này đã gần 20 năm. Năm trước, có người ngỏ ý muốn tặng tôi một bộ tượng mẫu mới bằng chất liệu composite rất đẹp, có cả vàng hào quang phía sau, tôi đã khởi tâm sẽ đem tặng lại bộ tượng mới đó cho người khác.

Trong tu học Phật pháp, nếu không rõ đạo lý mà tu mù luyện quán thì sẽ chỉ đầy rẫy phiền não và không có được kết quả tốt. Người ta tu hành thì càng lúc càng buông xả, còn mình tu hành thì càng lúc càng chấp trước. Việc này chẳng cần hỏi ai, chỉ cần chúng ta dành ra một, hai phút mỗi ngày để quán chiếu lại hành động, cử chỉ và việc làm của chính mình là sẽ nhận ra ngay. Vậy mà thực tế, nhiều người không dành nổi thời gian đó để tự soi xét; dẫn đến việc càng tu học lại càng thấy phiền não. Trong sự tu hành, chúng ta phải đặc biệt quan sát chính mình. Nếu đã tu tập một pháp môn nhiều năm mà không thay đổi được tập khí xấu ác, phiền não vẫn dấy khởi nhiều hơn cả lúc chưa tu thì rõ ràng chúng ta đã sai rồi. Nếu sai mà không sửa, để lâu dần sẽ trở nên *“thâm căn cố đế”*, lúc đó khó lòng mà cứu vãn. Hòa Thượng chỉ dạy: ***“Vì sao không thể xả? Đó là bởi mỗi ngày chúng ta niệm Phật, tụng kinh hoàn toàn chỉ ở nơi hình thức, làm cho đủ bài, đủ bộ để người khác để coi”***. Tôi thấy nhiều người mặc áo nâu, đi niệm Phật theo tiếng trống, rồi tưởng rằng như vậy là thanh tịnh. Nhưng thực chất, đó chỉ là hình thức, còn tâm của họ không định, phiền não và vọng tưởng vẫn y nguyên. Hòa Thượng dạy rằng dù có thời khóa công phu hằng ngày nhưng tâm không thanh tịnh thì làm sao thoát khỏi phiền não.

Tu học Phật pháp là phải thật làm, không phải làm ở nơi hình thức hay làm cho đẹp mắt người đời. Ngày nay chúng ta không thể lừa dối được ai; việc làm giả hay làm ở nơi hình thức, người đời nhìn vào sẽ thấy. Những năm đầu khi chúng ta đề xướng chuẩn mực của Thánh Hiền, nhiều phụ huynh chưa tham gia học tập nên thấy chúng ta làm thì ngưỡng mộ. Nhưng đến nay, mọi hành động của chúng ta đều nằm dưới sự soi chiếu của họ. Nếu là giả tạo, là hình thức thì họ sẽ biết ngay. Đến lúc chính mình cũng cảm thấy mình không thật làm, mình sẽ là người bỏ cuộc trước tiên. Thực tế đã có rất nhiều người chọn cách *“rút khỏi hiện trường”*, tự mình biến mất vì không muốn ai nhìn thấy sự thô thiển và giả tạo của bản thân. Tôi đã nói điều này từ lâu nên mong mọi người hãy cân trọng. Khi chúng

ta chưa thật sự tu hành, người đời nhìn vào có thể ngưỡng mộ; nhưng khi họ đã thật sự tu tập, họ sẽ phát hiện ra sự giả dối của chúng ta vì giả làm thì không bao giờ có kết quả chân thật. Hòa Thượng dạy rằng: ***“Bạn chỉ có thể gạt được người có tâm ý qua loa, đối với người có một chút tâm thanh tịnh thì bạn sẽ hiện nguyên hình”***.

Hòa Thượng nhắc lại lời trong ***“Kinh Kim Cang”***: ***“Phàm sở hữu tướng, giai thị hư vọng”***. Hiểu được ý nghĩa sâu sắc này của Phật, chúng ta sẽ dần lìa xa những chấp trước, không còn đuổi theo ảo danh, ảo vọng hay rơi vào sự tự tư tự lợi. Hòa Thượng thường nói: ***“Việc tốt cần làm thì nên làm”***. Người tốt thì đương nhiên phải làm việc tốt, không có gì đáng để tự mãn hay khoe khoang. Khi tâm địa thanh tịnh, mọi việc làm tự khắc sẽ tương ứng với sự thanh tịnh đó. Ngược lại, nếu tâm còn đầy tham, sân, si và ảo vọng thì mọi hành động đều mang âm hưởng của những tập khí đó.

Càng tu hành tương ứng với Phật pháp, chúng ta càng rời xa sự dính mắc vào hoàn cảnh. Dù ở ngay nơi tướng nhưng chúng ta không bị biến tướng bởi hoàn cảnh. Trái lại, người phàm phu thường dễ dàng bị dính mắc vào hoàn cảnh, bất kể là việc lớn hay việc nhỏ. Hòa Thượng dạy rằng: ***“Ở ngay nơi tướng mà không bị dính tướng, ở ngay nơi danh vọng lợi dưỡng mà không bị danh vọng lợi dưỡng dính mắc - cách tu hành này chính là đại pháp của Đại thừa, của các bậc Bồ Tát Đại thừa. Nếu làm được như vậy thì mỗi việc làm, mỗi khởi tâm động niệm của chúng ta đều là vô lượng vô biên công đức”***. Hòa Thượng từng nói rằng một người vãng sanh Thế Giới Tây Phương Cực Lạc thì phước báo phải ngang bằng với Đức Phật A Di Đà. Lúc đầu nghe câu này tôi cũng giật mình, tự hỏi sao phước báo bằng Phật được? Nhưng khi chúng ta lìa được tướng, không dính mắc nơi tâm thì dù là việc làm nhỏ nhất cũng biến thành công đức vô lượng.

Hòa Thượng nói: ***“Vô lượng vô biên công đức ấy trình hiện ngay trong cuộc sống thường ngày: ngay khi bạn mặc áo, ăn cơm, làm việc hay đối nhân xử thế”***. Người phàm phu ăn mặc và hành xử theo kiểu phàm phu - luôn lo lắng bộ đồ này có hợp thời, có tương xứng với thân phận hay buổi lễ hay không. Còn bậc Bồ Tát thì hoàn toàn khác; tất cả đều đúng như pháp, tất cả đều là thị hiện tám gương, làm biểu pháp cho chúng sanh. Thí dụ, tôi thường xuyên đội chiếc mũ len màu đen suốt nhiều năm qua. Nếu bỗng nhiên một hôm tôi đội chiếc mũ

màu xám, mọi người sẽ lập tức khởi tâm phân biệt và chấp trước; có người sẽ khen màu đen đẹp hơn, người lại chê màu xám hôm nay trông xấu. Đó chẳng phải là sự phân biệt và chấp trước hay sao? Bậc Bồ Tát khi ăn, khi mặc, khi đối nhân xử thế hay làm việc đều thận trọng để không làm chúng sanh khởi tâm phân biệt. Bởi lẽ, nếu làm cho chúng sanh nảy sinh tâm phân biệt và chấp trước, nghĩa là chúng ta đang khiến họ tạo nghiệp. Đối với các Ngài, ăn cũng là độ chúng sanh, mặc cũng là độ chúng sanh và làm việc cũng chính là độ chúng sanh.

Chiều qua, khi trên đường trở về nhà, tôi có ghé vào một quán nước mía ở đầu đường đèo, đoạn rẽ từ đường cao tốc lên. Thông thường tôi chỉ ghé uống nước vào buổi trưa khi đi xuống, nhưng hôm qua tôi về sớm nên ghé quán. Khi người bán nước mía tỏ vẻ ngạc nhiên, tôi liền giải thích rằng gia đình tôi ăn chay nên phải tìm nơi phù hợp để dùng bữa. Nghe vậy, người bán hàng nhìn vào món ăn của tôi với ánh mắt rất hoan hỉ. Tôi kể ví dụ nhỏ này để mọi người thấy rằng việc ăn uống cũng có thể là phương tiện độ chúng sanh. Lúc đó đã hơn năm giờ chiều, trời sắp tối, nhưng người bán hàng vẫn rất vui vì bán thêm được vài ly nước mía và có chỗ cho những người ăn chay như tôi dùng bữa. Cho nên, chúng ta cần đặc biệt chú ý đến lời dạy này của Hòa Thượng: ***“Vô lượng vô biên công đức trình hiện ở đâu? Câu trả lời chính là ngay trong cuộc sống hằng ngày - từ việc mặc áo, ăn cơm, làm việc đến cách đối nhân xử thế. Không có việc nào là không thể trở thành công đức nếu chúng ta biết lìa tướng”***.

Nếu chúng ta hành động mà lìa được tướng, mọi việc làm đều sẽ đúng như pháp. Ngược lại, nếu dính mắc vào hình tướng, dù việc làm có vẻ đúng pháp nhưng thực chất lại không phải; vì khi đã có sự phân biệt và chấp trước thì tâm không còn tương ứng với Đạo nữa. Cảnh giới này tuy cao nhưng không phải là không làm được, cũng không phải là không thể thấu hiểu để hướng tới. Tiến trình giáo dục của nhà Phật gồm các bước: trước hết là giúp chúng ta chuyển ác thành thiện, tiếp đến là chuyển mê thành ngộ và sau cùng là chuyển phàm thành thánh. Thế nhưng ngay ở bước đầu tiên là chuyển ác thành thiện, chúng ta vẫn thường dậm chân tại chỗ. Tâm tính chúng ta cứ dao động liên tục: lúc thiện lúc ác, nhưng thường là ác nhiều thiện ít. Có những khoảng thời gian khá hơn, chúng ta làm thiện nhiều hơn ác, nhưng nếu sự dao động này lặp đi lặp lại thì chúng ta mãi không thể vượt qua ngưỡng cửa thiện ác để tiến tới bước chuyển mê thành ngộ.

Hòa Thượng từng nói rằng chỉ cần học Phật từ ba đến năm năm là chúng ta đã có thể vượt qua được ngưỡng cửa này. Tuy nhiên, nếu chúng ta cứ bước tới rồi lại lùi về mức cũ thì làm sao có thể tiến bộ? Người tu hành chân chính chí ít cũng phải thay đổi được vận mệnh của mình. Nếu ngay cả mức thấp nhất này mà không đạt được thì chúng ta làm sao mong cầu những cảnh giới cao hơn? Khi đó, chúng ta vẫn còn bị mê mờ, không cách nào khai ngộ được; thậm chí còn bị gọi là “*phó phạm phu*” chứ không phải là một phạm phu bình thường.

Hòa Thượng dạy rằng: “***Khi chúng ta không còn chấp trước, không việc gì là không làm tốt***”. Tôi vô cùng thấu hiểu đạo lý này. Trước đây có người lo ngại hỏi tôi rằng: “*Thầy ơi, mình làm thế này thì lấy đâu ra người làm?*”. Tôi đáp: “*Nếu không có người làm thì có Phật Bồ Tát sắp xếp, mọi người hãy yên tâm*”. Vì chúng ta còn phân biệt và chấp trước nên mới nảy sinh sợ hãi. Nếu tâm chúng ta hoàn toàn vì lợi ích của tha nhân, ý niệm đó sẽ tương ứng với Phật Bồ Tát; khi ấy, các Ngài tự khắc sẽ cử người đến hỗ trợ.

Minh chứng là những ngày đầu thành lập trường học tại Huế, chúng tôi đã gặp muôn vàn khó khăn, nhưng cuối cùng mọi việc vẫn hoàn tất tốt đẹp. Hay như tại Quảng Nam, ngày đầu tôi đến, người dân nhìn tôi từ đầu đến chân với vẻ nghi ngại, không biết những người này đến đây nhằm mục đích gì. Thậm chí, có người khi nhận lương còn đem mua năm phân vàng để sẵn đó vì họ nghĩ trên đời làm gì có người tốt đến vậy, họ sợ sau này tôi sẽ đòi lại tiền nên chuẩn bị sẵn vàng để trả. Rõ ràng họ còn đầy sự phân biệt và chấp trước, còn chúng ta thì không. Chính vì không chấp trước nên công việc tự động vận hành theo hướng chúng ta mong muốn và dần thu hút họ đi theo hướng thiện lành đó.

Hòa Thượng dạy rằng: “***Khi lìa được sự phân biệt và chấp trước, mọi việc chúng ta làm đều sẽ tốt đẹp. Nếu đạt đến trình độ cao hơn là không phân biệt, hoặc cao nhất là không khởi tâm động niệm thì lúc đó chúng ta chính là pháp thân Bồ Tát ứng hóa ở thế gian chứ không còn là phạm phu nữa***”. Hiện tại, chúng ta vẫn còn vọng tưởng, phân biệt và chấp trước trong mọi việc làm nên chúng ta vẫn chỉ là phạm phu. Bài học này nghe qua có vẻ cao so với cảnh giới của chúng ta, nhưng chúng ta phải biết rằng mục tiêu giáo hóa của Đức Phật là mong muốn chúng sanh thành Phật. Ngài không chỉ dạy chúng ta dừng lại ở việc làm việc tốt, làm người tốt hay giữ tâm tốt. Thực tế, đạt được những điều đó ở

thế gian đã là vô cùng thù thắng và tuyệt vời; nhưng Phật pháp còn muốn chúng ta trở nên hoàn thiện như một vị Phật: ***“Tự giác, giác tha, giác hạnh viên mãn”***.

Nếu suốt ngày chúng ta chỉ dừng lại ở việc làm người tốt mà vẫn chìm đắm trong phân biệt và chấp trước thì đó vẫn chưa phải là mục tiêu cuối cùng của giáo dục nhà Phật. Học Phật là phải ***“lên lớp”***, phải nâng cấp trình độ của mình. Lớp một xong phải thi đạt điểm để lên lớp hai, lớp ba, chúng ta không thể mãi là những ***“học sinh lưu ban”***. Thầy Thái Lễ Húc từng nhắc nhở rằng: Đức Thích Ca Mâu Ni Phật đã đến thế gian này đến 8.000 lần để giáo hóa chúng ta, vậy mà đến nay chúng ta vẫn còn như thế này. Lời nhắc nhở ấy nhằm giúp chúng ta tỉnh ngộ. Chúng ta đã được Ngài dạy bảo rất nhiều lần, nhưng đến nay vẫn là phàm phu, vẫn sống trong phiền não, vọng tưởng và chấp trước mà không thoát ra được.

Cho nên, Hòa Thượng nói: ***“Ngay nơi tướng, nghĩa là ngay nơi mọi việc hằng ngày, chúng ta phải biết rằng việc cần làm thì nên làm, không phải vì mong cầu công đức mà làm. Ngay cả khi nghe về công đức, chúng ta cũng không nên nghĩ đến lợi ích của riêng mình”***. Khi rời xa được vọng tưởng, phân biệt và chấp trước thì mỗi khởi tâm động niệm từ sáng đến chiều đều trở thành công đức. Hằng ngày, chúng ta hãy tạo ra vô lượng vô biên công đức bằng cách khởi tâm vì người, làm việc vì người và đối nhân xử thế cũng vì lợi ích của người khác. Theo lời Hòa Thượng dạy, nếu thật làm, chúng ta mới có thể cảm nhận được những cảnh giới này. Còn nếu không thật làm, chỉ nghe qua cho biết thì chắc chắn sẽ không đạt được lợi ích chân thật. Khi chúng ta làm việc với cái tâm ***“lìa tướng”*** - nghĩa là không vì danh, không vì lợi, tất cả vì lợi ích của chúng sanh - thì tự khắc mọi việc chúng ta làm đều sẽ đạt kết quả tốt nhất. Ngay cả những việc chưa từng làm bao giờ, chúng ta cũng sẽ hoàn thành một cách xuất sắc.

Diễn hình như việc tôi trực tiếp làm hai vườn rau theo mô hình công viên mới đây. Đó là những việc hoàn toàn mới đối với tôi; tôi chỉ thấy hình thức qua mạng chứ chưa từng biết cách thực hiện cụ thể. Vậy mà tôi vẫn làm được và kết quả rất tốt. Đúng như lời Hòa Thượng dạy: ***“Khi bạn lìa tướng, không còn chấp trước, không sợ được mất, không sợ vất vả hay tốn kém thì mọi việc sẽ thành công”***. Chấp trước chính là sự lo sợ: sợ tốn kém nên làm ít đi, sợ vất vả nên sinh tâm lười biếng. Khi lìa bỏ được những điều đó, bạn sẽ làm đúng với giới luật và pháp luật.

Khi chúng ta đề xướng chuẩn mực của Thánh Hiền và học tập lịch sử, chúng ta luôn yêu cầu mọi người không được nhận quà hay phong bì của phụ huynh học sinh. Nếu bây giờ chúng ta không giữ vững nguyên tắc này thì sẽ vô cùng khó khăn. Tất cả những đạo lý này đều là do Hòa Thượng chỉ dạy; quan trọng là chúng ta phải biết cách áp dụng sao cho phù hợp với hoàn cảnh thực tại. Tóm lại, khi thấu triệt được đạo lý “**Ngay nơi tướng mà lià tướng**”, chúng ta sẽ đạt được kết quả tốt nhất trong bất cứ việc gì mình làm.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót.

Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!